

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

О.А. ШЕВЧЕНКО

Україна, м. Миколаїв, Миколаївський інститут післядипломної педагогічної освіти

Вирішення завдань вітчизняної системи післядипломної педагогічної освіти, а саме: поглиблення, розширення, оновлення знань, умінь, навичок та компетентностей педагогів відповідно до досягнень науково-технічного прогресу та вимог ринку; удосконалення професійної майстерності та розширення їх фахової компетенції; сприяння інноваційному розвитку особистості, її здатності адаптуватись до умов стрімкозмінного суспільства; стимулювання потреби у загальній та професійній самоосвіті; формування потреби особистості в інтелектуальному, культурному і духовному розвитку, орієнтації особи на збереження та примноження гуманістичних суспільних цінностей та ін., залежить від удосконалення змісту, форм і методів курсів підвищення кваліфікації, впровадження таких педагогічних, акмеологічних та психологічних технологій, які б забезпечили розвиток професійної компетентності педагогів, їх успішний професіогенез.

Здійснений теоретичний аналіз праць з проблем неперервної освіти, освіти дорослих, а також результати вивченого досвіду курсової підготовки педагогів у вітчизняних інститутах післядипломної педагогічної освіти дозволили виокремити такі інноваційні технології, що можуть бути умовно розподілені на: 1) особистісно орієнтовані, до яких відносяться інтерактивні та імітаційні ігри, тренінги розвитку, розвивальна психодіагностика; 2) когнітивно орієнтовані: евристики, синектика, схематизація, діалогічні методи навчання, семінари-дискусії, проблемне навчання, когнітивне інструктування, когнітивні карти, інструментально-логічний тренінг, тренінг рефлексії; 3) діяльнісно орієнтовані: методи проектів і спрямувальних тестів, контекстне навчання, організаційно-діяльнісні ігри, комплексні дидактичні завдання, кейс-стаді, технологічні карти, імітаційно-ігрове моделювання, тощо. Цінність вищезазначених сукупних освітніх форм і методів у контексті цілісного професійного розвитку педагогічних працівників полягає у тому, що вони активізують мислення; забезпечують самостійне творче вироблення рішень; діалогізацію, проблематизацію, персоналізацію, індивідуалізацію й диференціацію взаємодії, відповідають принципам та закономірностям освіти дорослих. Усі ці методи можуть бути використані як в

індивідуальній, так і груповій роботі, поєднувати вирішення як освітніх, дидактичних, так і розвивальних, психокорекційних завдань.

Одним з інноваційних методів розвитку професійної компетентності педагогів, який може бути з успіхом реалізований у процесі їх курсової підготовки є запропонований А. Деркачем рефлепрактикум - інноваційно-гуманістичний метод, заснований на цінностях гуманітарно-культурологічної методологічної орієнтації. Відповідно до неї, знання має цінність, якщо воно рефлексивне, оскільки дозволяє виявити перспективи саморозвитку явищ у залежності від характеру взаємодії з ними суб'єкта, який саморозвивається.

Завдяки спеціально розробленим процедурам у процесі рефлепрактикуму відбувається активізація інтелектуального, емоційного, вольового потенціалу педагога, завдяки чому цей метод дозволяє усвідомлювати різні сфери раніше неусвідомленого та створювати умови для переосмислення власного Я. Як зазначав А. Деркач, у рефлепрактикумі акцент робиться не на кінцевому результаті – результаті інтелектуального пошуку, а на самому процесі, коли інтелектуальний пошук сприймається незакінченим та відкритим, постійним. Акцент зміщується на перебіг творчого процесу саморозвитку, результатом якого є запуск іншого процесу (наступного кола обговорення, переінтерпретації). Це є однією з принципових відмінностей рефлепрактикуму як від традиційних лекційно-дидактичних методів, так і від відносно нових (ділових, імітаційних, ролевих, організаційних ігор), що основані на принципах репродуктивно-авторитарній педагогіці, заснованих на принципах перед заданістю цілей, форм та змісту педагогічного процесу, а також суб'єктно-об'єктним підходом, коли викладач бере на себе роль та відповідальність суб'єкта, а студенти виступають об'єктами педагогічної діяльності [2, с. 657].

Одним із основних завдань рефлепрактикуму є створення рефлексивного середовища завдяки вирішенню проблемно-конфліктних ситуацій у мисленні, установки на кооперацію, а не конкуренції - у діяльності та в спілкуванні – відносин, що передбачають доступність власного досвіду для іншого та відкритість досвіду іншого для себе (за С.Ю. Степановим [3]). Основними принципами рефлепрактикуму як інноваційного методу розвитку професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти є принципи: психологічної рівності позицій, який передбачає те, що і викладач, і слухачі створюють єдиний смисловий простір, вони є рівними партнерами; нескінченості розвитку: акцентування на безкінченості пізнання, саморозвитку та самовдосконалення, що реалізується завдяки питанням з філософських

проблем; унікальності: будь-який процес або структуру треба розглядати як неповторну, нерівну саму себе, а значить – таку, що виходить за межі апріорного пояснення, осмислення, визначення; співвіднесеності з реальною професійною практикою, що передбачає активізацію рефлексії професійної діяльності; врахування специфіки рефлексивної діяльності; взаємодоповненості вправ; цілісності та інноваційності у побудові рефлексивного середовища; позитивного переживання кожним педагогом позитивного досвіду проживання індивідуальної та колективної творчості у змодельованих ситуаціях.

Рефлепрактикум є своєрідним мета методом, який має поліструктурний характер та поєднує різні методи розвитку рефлексії: рефлексивний полілог, рефлексивну позиційну дискусію, рефлексивні інверсії, рефлексивні дзеркала, статичне та динамічне психо і соціографування, схематизацію та ін. Усі ці розвивальні засоби не мають жорстко закріпленого характеру, а можуть перебудовуватися у залежності від певних запитів слухачів, специфіки професійної педагогічної діяльності, тривалості самого рефлепрактикуму. Отже, саме цей метод при умові спеціальної підготовки тренерів-техніків має великі можливості для забезпечення успішного розвитку професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти.

Література:

1. Анисимов О.С. Развивающие игры. Игротехника. Методология. В 2-х т / О.С. Анисимов. – М.: Наука, 2006. – Т. 1. Концептуально-технологические основы. – 487 с.
2. Деркач А.А. Акмеологические основы развития профессионала / Деркач А.А. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2004. – 752 с.
3. Рефлексивная психология и педагогика творческого мышления / И.Н. Семенов, С.Ю. Степанов. – Запорожье: ЗГУ, 1996. – 224 с.

Надійшло до редакції 06.2013 року

